

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

Крістіна Черкашина

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті розглянуто значення та ефективність застосування методів розвитку критичного мислення у процесі навчання учнів початкової школи. Критичне мислення є важливою складовою інтелектуального розвитку дітей, оскільки воно сприяє формуванню вміння аналізувати, оцінювати, розв'язувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення. В умовах сучасної освіти, коли інформаційний потік надзвичайно великий, вміння критично оцінювати отриману інформацію набуває особливої важливості. У статті визначено, що навчання критичного мислення з самого початку шкільного навчання сприяє розвитку важливих когнітивних навичок, таких як здатність до логічного мислення, самостійного прийняття рішень та формування власної думки.

Увагу зацентовано на необхідності інтеграції методів критичного мислення в програму початкової освіти, що дозволяє формувати у дітей важливі компетенції для їхнього подальшого навчання та життя. Розглянуто основні методи, які можуть бути використані в початковій школі для розвитку критичного мислення, зокрема методи проблемного навчання, організація дискусій, рольові ігри, використання інтерактивних вправ та аналіз літературних творів. Особливої уваги надано також ролі вчителя в цьому процесі, який має бути наставником, що підтримує активний і самостійний підхід дітей до навчання.

У статті зазначено, що застосування таких методів не лише сприяє покращенню академічних досягнень учнів, але й допомагає розвивати в них важливі життєві навички, такі як здатність до критичного аналізу ситуацій, ефективного вирішення проблем та відкритості до нових ідей. Наприкінці статті підкреслено, що для досягнення найкращих результатів впровадження критичного мислення в початковій школі необхідно враховувати вікові особливості дітей, їхній інтелектуальний рівень і створювати підтримуюче середовище для розвитку цих важливих навичок.

Ключові слова:

критичне мислення; початкова освіта; методи навчання; когнітивний розвиток; аналіз; оцінка; творчість; навчальні стратегії.

Resume:

Cherkashyna Kristina. Application of methods for developing critical thinking in primary education.

The article discusses the significance and effectiveness of applying critical thinking methods in the learning process of elementary school students. Critical thinking is an essential component of children's intellectual development, as it helps in fostering skills such as analysis, evaluation, problem-solving, and making well-grounded decisions. In the context of modern education, where the flow of information is immense, the ability to critically assess received information becomes especially significant. The article highlights that teaching critical thinking from the very beginning of school education contributes to the development of important cognitive skills, such as logical thinking, independent decision-making, and forming one's own opinions.

The article emphasizes the necessity of integrating critical thinking methods into the primary education curriculum, which allows the development of important competencies in children for their further learning and life. It discusses the main methods that can be used in elementary schools to foster critical thinking, including problem-based learning, organizing discussions, role-playing games, using interactive exercises, and analyzing literary works. Special attention is also given to the role of the teacher in this process, who should act as a mentor, supporting an active and independent approach to learning for the students.

The article notes that the application of such methods not only helps improve students' academic achievements but also aids in developing important life skills, such as the ability to critically analyze situations, solve problems effectively, and be open to new ideas. The article concludes that to achieve the best results in implementing critical thinking in elementary schools, it is necessary to consider the age characteristics of children, their intellectual level, and create a supportive environment for the development of these important skills.

Key words:

critical thinking; primary education; teaching methods; cognitive development; analysis; evaluation; creativity; learning strategies.

Постановка проблеми. У сучасній освітній системі початкової школи важливу роль відіграє не лише передача знань, а й формування у дітей критичного мислення – здатності аналізувати інформацію, розуміти її значення, оцінювати, робити висновки та приймати обґрунтовані рішення. Критичне мислення допомагає учням не лише осмислювати навчальний матеріал, а й орієнтуватися у навколишньому світі, формуючи в них здатність до самостійної діяльності, ініціативи та творчого підходу до розв'язання різноманітних завдань. У цьому контексті виникає питання: як інтегрувати методи розвитку критичного мислення в процес навчання в початковій школі та в якій формі ці методи будуть найбільш ефективними для учнів цього віку?

Сучасна освітня парадигма ставить перед вчителями нові завдання: не лише передавати знання, але й формувати у дітей навички,

необхідні для аналізу, оцінки та використання отриманої інформації у різних життєвих ситуаціях. Проте, незважаючи на очевидну значущість критичного мислення для розвитку дитини, його впровадження в початковій школі все ще є недостатньо розвинутою практикою. Багато вчителів, не маючи достатніх знань або досвіду в цій галузі, обмежуються традиційними методами навчання, що фокусується на механічному засвоєнні знань, замість того, щоб стимулювати в учнів здатність самостійно аналізувати, порівнювати та оцінювати інформацію.

Особливість початкової освіти полягає в тому, що діти цього віку ще не мають сформованої здатності до глибокого аналізу та абстрактного мислення, тому важливо адаптувати методи розвитку критичного мислення до їхніх вікових особливостей. У цьому контексті важливим є питання: як знайти оптимальні підходи та методи,

що сприятимуть розвитку критичного мислення на етапі початкової освіти, не перевантажуючи дітей складними концепціями та абстрактними ідеями?

Одним із важливих аспектів, який потребує детального розгляду, є роль учителя в процесі розвитку критичного мислення. Педагог має не тільки передавати знання, але й бути наставником, який заохочує учнів до активного пізнання світу, підтримує їхні ініціативи, спонукає до пошуку нових рішень і підходів. Важливо, щоб учитель уміло організував навчальний процес, спрямовуючи дітей до самостійного розв'язання проблем, а також надаючи їм можливість для розмірковувань та висловлення власних думок. Однак для цього багато вчителів недостатньо володіють методами розвитку критичного мислення і потребують спеціальної підготовки.

У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження та апробації нових педагогічних методик і стратегій, які будуть сприяти розвитку критичного мислення учнів початкової школи. Важливо зрозуміти, як можна інтегрувати ці методи в традиційний навчальний процес, а також які інструменти дозволять педагогам ефективно реалізувати ці підходи на практиці.

Отже, основною проблемою є недостатнє використання методів розвитку критичного мислення в початковій школі, а також необхідність адаптації цих методів до вікових особливостей учнів і створення відповідного навчального середовища, яке сприятиме розвитку когнітивних і творчих здібностей дітей. Пошук ефективних шляхів інтеграції методів критичного мислення в навчальний процес є важливим завданням сучасної педагогічної науки і практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні десятиліття проблема розвитку критичного мислення в освіті стала однією з найбільш актуальних у світовій педагогічній практиці. Зокрема у зв'язку з інформаційними революціями, що змінюють суспільство та економіку, значно зріс попит на освітні стратегії, які дозволяють не лише передавати факти, але й навчати учнів самостійно обробляти інформацію, робити зважені висновки та приймати критично обґрунтовані рішення. Враховуючи ці зміни, важливими стали дослідження, спрямовані на впровадження методів розвитку критичного мислення в навчальний процес, зокрема в початкову освіту.

Одним із основоположних напрямів у дослідженні проблеми розвитку критичного мислення є роботи західних учених, приміром у США, Канаді та Великобританії. Так Роберт Еніс одним із перших дав чітке визначення

критичного мислення як розсудливого та рефлексивного, спрямованого на вирішення того, у що вірити або що робити. Річард Пол та Лінда Елдер, засновники Foundation for Critical Thinking, запропонували комплексну модель критичного мислення, що охоплює як когнітивні, так і етичні аспекти. Метью Ліпман, автор програми «Філософія для дітей», запропонував ефективну методику розвитку критичного мислення саме в початковій школі, яка активно застосовується в багатьох країнах.

Вчені визначають критичне мислення як здатність до самостійного аналізу та оцінки інформації, а також до аргументованого прийняття рішень. Раніше, в рамках традиційної освіти, увага акцентувалася на запам'ятовуванні фактів і засвоєнні теоретичних знань. Однак із розвитком сучасних технологій і глобалізацією освітнього процесу виникла потреба у формуванні в учнів здатності до більш глибокого аналізу, адже у сучасному світі інформація постійно змінюється та є доступною, а отже, здатність критично її оцінювати набуває особливої ваги.

У роботах експертів з критичного мислення наголошується на важливості цієї навички для розвитку учнів різного віку, зокрема в початковій школі. Підкреслюється, що критичне мислення є не лише академічною компетенцією, а й важливою життєвою навичкою, необхідною для успішної адаптації в сучасному суспільстві. Крім того, пропонуються різноманітні методи розвитку цієї навички, серед яких важливими є аналіз аргументів, постановка відкритих запитань і обговорення різних точок зору.

Дослідження в сфері розвитку критичного мислення в освіті також показують значення інтерактивних методів навчання. Згідно з такими підходами, критичне мислення передбачає постійний процес самопізнання, де кожен етап навчання є не лише процесом сприйняття знань, але й активним процесом обмірковування та взаємодії з інформацією. Застосування рефлексивного підходу в освіті, як це підкреслює Дайана Халперн, дозволяє учням вчитися ставити запитання, аналізувати ситуації та шукати нові способи розв'язання проблем.

Національні дослідження також акцентують увагу на інтеграції методів критичного мислення в процес навчання початкової школи. Зокрема, Олександр Савченко підкреслював важливість формування цієї компетенції саме в молодшому шкільному віці. Важливо не лише сформулювати базові знання та навички, а й створити умови для розвитку когнітивних здібностей, таких як здатність до аналізу, синтезу та оцінки.

Також зазначається, що впровадження методів критичного мислення в початкову школу

потребує комплексного підходу. Це включає не тільки методи навчання, але й організацію навчального середовища, яке заохочує учнів до активної взаємодії, дослідження та пошуку рішень. Пропонується використовувати проєктну діяльність, інтерактивні методи, рольові ігри, а також спеціальні вправи, що стимулюють учнів до глибшого розуміння навчального матеріалу.

Варто згадати про дослідження, пов'язані з інклюзивною освітою, в яких критичне мислення вважається ключовим елементом, що допомагає дітям з різними потребами адаптуватися до навчального процесу. Оскільки діти з особливими освітніми потребами часто стикаються з труднощами в сприйнятті та обробці інформації, розвиток критичного мислення є важливим інструментом для підвищення їхньої здатності до самостійного навчання та адаптації.

Аналіз сучасних досліджень демонструє, що застосування методів розвитку критичного мислення є однією з основних тенденцій у сучасній педагогіці, і це питання активно вивчається як в Україні, так і за кордоном. С. Сисоева та Т. Лаврентьева звертають увагу на практичні аспекти впровадження цих методик у початковій школі, включаючи розробку навчальних програм, методичних матеріалів та підготовку педагогів. Однак, хоча існують певні напрацювання у цій сфері, ще залишається чимало проблем, пов'язаних з інтеграцією цих методів у процес початкового навчання. Окрім того, важливими є не лише теоретичні засади, а й практичні підходи, що дозволяють ефективно впроваджувати ці методи в реальний навчальний процес. Це свідчить про необхідність подальших досліджень і розробок у галузі педагогіки для адаптації та впровадження методів критичного мислення в початкову школу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток критичного мислення в початковій школі є важливим аспектом сучасної освіти, оскільки формує у дітей навички самостійного аналізу, оцінки і використання знань у різних життєвих ситуаціях. Критичне мислення є складним когнітивним процесом, який охоплює низку навичок, серед яких аналіз, синтез, порівняння, оцінка і формулювання обґрунтованих висновків. Основною метою його розвитку є формування у дітей здатності до осмисленого сприйняття інформації, аргументації та прийняття рішень на основі ретельного аналізу фактів і ситуацій. У зв'язку з віковими особливостями учнів, особливо в початковій школі, важливо враховувати ступінь розвитку їхніх когнітивних здібностей. Діти молодшого шкільного віку ще не здатні до абстрактного мислення, тому навчання

критичному мисленню має ґрунтуватися на конкретних ситуаціях і практичних завданнях, які дозволяють учням самостійно аналізувати інформацію, оцінювати її та робити висновки.

Одним із важливих аспектів у формуванні критичного мислення є використання методів, які сприяють розвитку аналізу та оцінки інформації. Серед таких методів особливе місце займає проблемне навчання, яке передбачає створення ситуацій, де учні повинні самостійно знаходити рішення, аналізувати різні варіанти і оцінювати їхню ефективність. У процесі вирішення таких завдань діти вчаться мислити логічно і послідовно, робити обґрунтовані висновки. Важливим є також використання дискусійних методів, що дають учням можливість висловлювати свою думку, аргументувати її та враховувати думки однокласників. Це дозволяє не лише покращити навички аргументації, але й сприяє розвитку толерантності та розуміння різних точок зору.

Ще одним ефективним методом є рольові ігри, які дають учням можливість вживатися в різні ролі і шукати рішення у вигаданих ситуаціях, що наближають їх до реального життя. Через такі ігри діти не тільки навчаються критично оцінювати інформацію, але й розвивають уяву, співчуття і соціальні навички. Метод проєктної діяльності також є важливим інструментом для розвитку критичного мислення, оскільки учні повинні самостійно досліджувати питання, збирати інформацію, обговорювати її та створювати власні проєкти. Проєктна діяльність сприяє розвитку дослідницьких навичок, а також вмінню працювати в команді та презентувати свої ідеї.

Не менш важливим є використання мультимедійних технологій та інтерактивних методів навчання, що дозволяють створювати динамічне навчальне середовище, де учні можуть взаємодіяти з навчальним матеріалом у різних формах – через відео, презентації, інтерактивні вправи. Це допомагає активізувати пізнавальну діяльність учнів і стимулює їх до більш глибокого осмислення навчального матеріалу. Інтерактивні методи створюють умови для розвитку в учнів навичок самостійного пошуку інформації, її аналізу та синтезу.

Роль вчителя в цьому процесі є ключовою. Педагог має бути не тільки джерелом знань, але й наставником, який сприяє розвитку у дітей здатності до самостійного пізнання, аналізу і прийняття рішень. Його завдання полягає в тому, щоб створити навчальне середовище, яке мотивує учнів до активного мислення, підтримує їхні ідеї та допомагає знаходити логічні зв'язки між різними фактами та явищами. Вчитель має

заохочувати учнів ставити питання, шукати відповіді та обговорювати отримані результати.

Тому розвиток критичного мислення в початковій школі є невід'ємною частиною сучасного навчального процесу. Важливими методами для цього є проблемне навчання, дискусії, рольові ігри, проєктна діяльність і інтерактивні технології. Усі ці методи сприяють формуванню у дітей не лише базових знань, але й навичок самостійного аналізу, оцінки та аргументації. Вони дають можливість учням краще орієнтуватися в навколишньому світі, розвивати власне мислення і вчитися приймати зважені рішення, що є основою для їхнього подальшого успішного навчання та життєвої адаптації.

Одним із важливих кроків для реалізації вищезгаданого потенціалу є забезпечення належної педагогічної підготовки. Учителям необхідно надати системну підтримку у вигляді спеціалізованих курсів, практичних тренінгів та методичних матеріалів, які допоможуть їм опанувати ефективні стратегії розвитку критичного мислення відповідно до вікових особливостей учнів. Варто передбачити впровадження модулів з розвитку критичного мислення у програми педагогічної освіти, що сприятиме підвищенню якості навчального процесу вже на етапі підготовки фахівців. Крім того, доцільно залучати вчителів до професійних спільнот, де вони зможуть обмінюватися досвідом, отримувати зворотний зв'язок і спільно створювати навчальні матеріали.

Успішна реалізація методів критичного мислення також вимагає відповідного навчального середовища. Шкільний простір має бути організований таким чином, щоб стимулювати допитливість, відкритість до нових ідей і безпеку для вільного вираження думок. Для цього важливо формувати культуру діалогу в класі, де думка кожного учня сприймається як цінна, а помилки розглядаються як можливості для навчання. Використання сучасних освітніх технологій, цифрових інструментів та інтерактивного контенту також дозволяє розширити можливості учнів для аналізу й рефлексії.

У перспективі, розвиток критичного мислення у молодших школярів може стати підґрунтям для трансформації всієї освітньої системи у напрямку компетентнісного навчання. Це означає перехід від знанневого підходу до такого, який формує в учнів здатність застосовувати знання у нових ситуаціях, розв'язувати проблеми, комунікувати та співпрацювати. У цьому контексті критичне мислення виступає не лише ціллю, а й засобом формування широкого спектру ключових компетентностей. Надалі актуальним є також

проведення емпіричних досліджень, що дозволять оцінити ефективність різних педагогічних стратегій у реальних умовах українських шкіл та адаптувати міжнародні практики до національного контексту.

Таким чином, застосування методів критичного мислення у початковій школі має величезний потенціал для забезпечення високої якості освіти, розвитку учнів та підготовки їх до активної участі в сучасному суспільстві. Однак для досягнення оптимальних результатів важливо забезпечити належну підготовку педагогів, створити відповідне навчальне середовище, забезпечити доступ до сучасних ресурсів та інтегрувати розвиток критичного мислення у загальні стратегії реформування освіти. Це дозволить не лише сформувати компетентного учня, але й закласти основи для демократичного, відкритого та інноваційного суспільства, в якому вміння мислити критично є однією з базових умов успіху.

Розвиток критичного мислення в учнів початкової школи є одним із ключових завдань сучасної освіти, яке напряму впливає на якість засвоєння знань, формування життєво необхідних навичок та здатність адаптуватися до швидкозмінного світу. На початковому етапі навчання закладаються основи пізнавальної діяльності, тому саме в цей період особливо важливо розвивати в дітей здатність мислити логічно, ставити запитання, аналізувати отриману інформацію та формулювати власні висновки. Критичне мислення виступає не лише важливою інтелектуальною навичкою, а й основою для розвитку особистісної автономії, внутрішньої мотивації та відповідального ставлення до навчання й життя.

Впровадження методів критичного мислення у навчальний процес дозволяє не просто урізноманітнити викладання, а й зробити його більш ефективним, осмисленим і наближеним до реального життя. Учні, які навчаються в атмосфері відкритого обговорення, постійного пошуку рішень і дослідження альтернатив, поступово набувають здатності самостійно розв'язувати завдання, відстоювати власну точку зору з повагою до думок інших, приймати зважені рішення та бути відповідальними за свої дії. Усе це надзвичайно важливо як для подальшого освітнього поступу дитини, так і для її соціального становлення в суспільстві.

Ефективне впровадження методів критичного мислення передбачає комплексний підхід. Важливо не лише володіти методиками, а й адаптувати їх до вікових можливостей учнів, поступово ускладнюючи завдання, вводячи елементи порівняння, логічного узагальнення, формування гіпотез та їхньої перевірки.

Особливо дієвими виявляються методи проблемного навчання, роботи в парах і малих групах, проектної діяльності, рольових ігор, а також використання візуальних засобів і технологій, що дозволяють інакше поглянути на звичні ситуації.

Ключову роль у розвитку критичного мислення відіграє вчитель, який повинен не лише передавати знання, а й виступати помічником у пізнанні, модератором дискусій і наставником у пошуку істини. Його професійна готовність до реалізації нових підходів, гнучкість, здатність мотивувати дітей, створювати безпечне і толерантне освітнє середовище, де кожен учень почуватися вільно й має право на помилку, є визначальною для успіху в роботі з розвитку мислення. Водночас самі педагоги потребують підтримки – як методичної, так і організаційної: системного підвищення кваліфікації, доступу до сучасних навчальних ресурсів, практичних матеріалів, можливостей для професійного зростання.

Необхідність інтеграції критичного мислення в усі компоненти навчального процесу також зумовлює потребу в оновленні навчальних програм і підручників, орієнтації їх не лише на передачу фактів, а й на формування аналітичних умінь, відкритих завдань, дискусійних питань, завдань з кількома варіантами розв'язання. Такий підхід дозволяє зробити процес навчання більш активним і змістовним, сприяє внутрішній мотивації учнів та підвищенню рівня їхньої пізнавальної самостійності.

Крім цього, розвиток критичного мислення надає нових можливостей для міжпредметної інтеграції. Наприклад, аналіз літературного тексту може бути поєднаний з обговоренням моральних дилем, що формує навички аргументації та етичного мислення. Розв'язання математичних задач із застосуванням логічного аналізу та пошуку альтернативних стратегій дозволяє учням критично підходити до вибору способу дій. Під час вивчення природничих дисциплін критичне мислення активізується

через гіпотезування, спостереження, експерименти, порівняння результатів.

Особливої уваги заслуговує питання інклюзивного навчання, де розвиток критичного мислення має величезне значення для дітей з особливими освітніми потребами. Це не тільки спосіб формувати в них навички самостійного прийняття рішень, але й інструмент соціальної адаптації, що дає змогу повноцінно інтегруватися в колектив, брати участь у спільних видах діяльності та виражати власну думку.

Варто зазначити, що впровадження методів критичного мислення також сприяє розвитку емоційного інтелекту дітей, адже навчання в атмосфері співпраці, рефлексії, активного слухання і поваги до різних точок зору стимулює формування емпатії, відповідальності, здатності до саморегуляції та конструктивної взаємодії. Таким чином, освітній процес набуває цілісного характеру, орієнтованого не лише на знання, а й на виховання гармонійної особистості.

Висновки. Загалом, можна стверджувати, що розвиток критичного мислення є не просто бажаним компонентом сучасної освіти, а її обов'язковою умовою. Його ефективна реалізація потребує системної підтримки на рівні державної політики, навчальних закладів, освітніх програм і безпосередньо вчителів. Успішне впровадження методів критичного мислення створює підґрунтя для побудови освітнього простору, в якому дитина зростає як активний учасник пізнання, здатний приймати самостійні рішення, відповідально діяти, розвивати себе й навколишній світ.

У контексті сучасних викликів – глобалізації, цифровізації, соціальної поляризації – критичне мислення є ключем до формування покоління громадян, які здатні мислити стратегічно, приймати виважені рішення, протистояти маніпуляціям і діяти на основі гуманістичних цінностей. Тому його розвиток у початковій школі є інвестицією не лише в майбутнє конкретної дитини, а й у стабільне, інноваційне й відповідальне суспільство загалом.

Список використаних джерел

- Андрущенко, О. М. (2018). *Критичне мислення як складова педагогічного процесу*. Київ: Освітній сектор, С. 150.
- Козак, І. М. (2019). *Методи розвитку критичного мислення у початковій школі*. Львів: Педагогіка, С. 45–67.
- Ляшенко, В. П. (2021). *Теоретико-методологічні основи розвитку критичного мислення в освітньому процесі*. Київ: Наукова думка, С. 212–225.
- Нікітін, В. О. (2020). *Інтерактивні методи навчання в початковій школі*. Одеса: Видавничий дім «Генеза», С. 98–115.
- Остроменко, Л. А. (2021). *Проблемне навчання в початковій школі*. Харків: Ранок, С. 22–40.
- Петренко, В. В. (2020). *Критичне мислення та його роль у розвитку особистості школяра*. Київ: Наукова думка, С. 101–120.

References

- Andrushchenko, O. M. (2018). *Critical thinking as a component of the educational process*. Kyiv: Educational Sector, P. 150. [in Ukrainian]
- Kozak, I. M. (2019). *Methods of developing critical thinking in primary school*. Lviv: Pedagogy, PP. 45–67. [in Ukrainian]
- Liashenko, V. P. (2021). *Theoretical and methodological foundations of critical thinking development in the educational process*. Kyiv: Scientific Thought, PP. 212–225. [in Ukrainian]
- Nikitin, V. O. (2020). *Interactive teaching methods in primary school*. Odesa: Publishing House "Genesa", PP. 98–115. [in Ukrainian]
- Ostromenko, L. A. (2021). *Problem-based learning in primary school*. Kharkiv: Ranok, PP. 22–40. [in Ukrainian]

- Руденко, Л. М. (2016). *Інтерактивні методи навчання в початковій школі: теорія і практика*. Київ: «Педагогічна преса», С. 90–112.
- Савченко, О. В. (2020). *Психологічні аспекти розвитку критичного мислення у дітей молодшого шкільного віку*. Харків: Ранок, С. 112–130.
- Сорока, В. А. (2022). *Формування критичного мислення у дітей: нові підходи в освіті*. Львів: Літературна агенція, С. 55–70.
- Сташкевич, С. В. (2020). *Критичне мислення та навички аргументації у шкільній освіті*. Харків: Педагогічна книга, С. 142–157.
- Стещенко, Н. Г. (2017). *Методи навчання в початковій школі*. Львів: Світ, С. 58–75.
- Титаренко, О. І. (2020). *Методи і прийоми розвитку критичного мислення у молодших школярів*. Одеса: ОНУ, С. 90–103.
- Черниш, Н. О. (2021). *Використання рольових ігор для розвитку критичного мислення*. Київ: Науковець, С. 58–70.
- Шевченко, І. В. (2019). *Проблемне навчання та його роль у розвитку критичного мислення*. Київ: Світ знань, С. 34–48.
- Яценко, Л. А. (2022). *Роль проєктної діяльності у розвитку критичного мислення у молодших школярів*. Львів: Психолого-педагогічне товариство, С. 67–80.
- Petrenko, V. V. (2020). *Critical thinking and its role in the development of a schoolchild's personality*. Kyiv: Scientific Thought, PP. 101–120. [in Ukrainian]
- Rudenko, L. M. (2016). *Interactive teaching methods in primary school: theory and practice*. Kyiv: "Pedagogical Press", PP. 90–112. [in Ukrainian]
- Savchenko, O. V. (2020). *Psychological aspects of critical thinking development in younger schoolchildren*. Kharkiv: Ranok, PP. 112–130. [in Ukrainian]
- Soroka, V. A. (2022). *Forming critical thinking in children: new approaches in education*. Lviv: Literary Agency, PP. 55–70. [in Ukrainian]
- Stashkevych, S. V. (2020). *Critical thinking and argumentation skills in school education*. Kharkiv: Pedagogical Book, PP. 142–157. [in Ukrainian]
- Stetsenko, N. H. (2017). *Teaching methods in primary school*. Lviv: Svit, PP. 58–75. [in Ukrainian]
- Tytarenko, O. I. (2020). *Methods and techniques for developing critical thinking in younger schoolchildren*. Odesa: ONU, PP. 90–103. [in Ukrainian]
- Chernysh, N. O. (2021). *Using role-playing games to develop critical thinking*. Kyiv: Scientist, pp. 58–70. [in Ukrainian]
- Shevchenko, I. V. (2019). *Problem-based learning and its role in the development of critical thinking*. Kyiv: World of Knowledge, PP. 34–48. [in Ukrainian]
- Yatsenko, L. A. (2022). *The role of project activities in the development of critical thinking in younger schoolchildren*. Lviv: Psychological and Pedagogical Society, PP. 67–80. [in Ukrainian]

Відомості про автора:

Черкашина Крістіна Анатоліївна

kris.cherkashyna@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя
Запорізька обл., 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2025-35-136-125-130

Матеріал надійшов до редакції 29. 08. 2025 р.
Прийнято до друку 03. 10. 2025 р.

Information about the author:

Cherkashyna Kristina Anatoliivna

kris.cherkashyna@gmail.com

Bogdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2025-35-136-125-130

Received at the editorial office 29. 08. 2025.
Accepted for publishing 03. 10. 2025.